

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
3 päivänä lokakuuta 2000 *

Asiassa C-9/99,

jonka Cour d'appel de Grenoble (Ranska) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Échirolles Distribution SA

vastaan

Association du Dauphiné ym.

ennakkoratkaisun EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c ja g alakohdan (joista on muutettuina tullut EY 3 artiklan c ja g alakohta), EY:n perustamissopimuksen 3 a ja 5 artiklan (joista on tullut EY 4 ja EY 10 artikla), EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklan toisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 14 artiklan toinen kohta) sekä EY:n perustamissopimuksen 102 a artiklan ja 103 artiklan 3 ja 4 kohdan (joista on tullut EY 98 artikla ja EY 99 artiklan 3 ja 4 kohta) tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J. C. Moitinho de Almeida (esittelevä tuomari) sekä tuomarit R. Schintgen, C. Gulmann, J.-P. Puissochet ja V. Skouris,

julkisasiamies: S. Alber,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- Échirolles Distribution SA, edustajanaan asianajaja P. Clément-Cuzin, Grenoble,
- Association du Dauphiné (Dauphiné-yhdistys), Association des libraires de bandes dessinées (sarjakuvakirjakauppiaitten yhdistys), Momie Folie SARL ja l'Union des libraires de France (Ranskan kirjakauppiasliitto), edustajinaan asianajajat P. Simoneau ja C. Cochet, Lille,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö K. Rispal-Bellanger ja saman osaston lähetystöneuvos F. Million,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään valtion oikeudellisen neuvoston oikeudellinen apulaisneuvonantaja G. Kanellopoulos ja ulkoasiainministeriön oikeudellisen erityisosaston eurooppaoikeutta käsittelevän yksikön tarkastaja E.-M. Mamouna,

- Itävallan hallitus, asiamiehenään kanslerinviraston ylitarkastaja C. Pesendorfer,
- Norjan hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön apulaisjohtaja J. Bugge-Mahrt,
- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamies W. Wils ja samassa yksikössä toimiva kansallinen virkamies O. Couvert-Castéra,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Échirolles Distribution SA:n, edustajanaan asianajaja L. Germain Phion, Grenoble, Association du Dauphinén ynnä muiden, edustajinaan asianajajat P. Simoneau ja C. Cochet, Ranskan hallituksen, asiamiehenään F. Million, Kreikan hallituksen, asiamiehenään valtion oikeudellisen neuvoston oikeudellinen apulaisneuvonantaja G. Paraskevopoulou, Itävallan hallituksen, asiamiehenään kanslerinviraston perustuslakiyksikön virkamies T. Kramler, sekä komission, asiamiehenään W. Wils, 6.4.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.6.2000 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Cour d'appel de Grenoble on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 13.1.1999 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 18.1.1999, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan (josta on tullut EY 234 artikla) nojalla ennakkoratkaisukysymyksen EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c ja g alakohdan (joista on muutettuina tullut EY 3 artiklan c ja g alakohta), EY:n perustamissopimuksen 3 a ja 5 artiklan (joista on tullut EY 4 ja EY 10 artikla), EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklan toisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 14 artiklan toinen kohta) sekä EY:n perustamissopimuksen 102 a artiklan ja 103 artiklan 3 ja 4 kohdan (joista on tullut EY 98 artikla ja EY 99 artiklan 3 ja 4 kohta) tulkinnasta.
- 2 Tämä kysymys on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat toisaalta Échirolles Distribution SA (jäljempänä Échirolles), joka harjoittaa liikettä aputoiminimellä "Centre Leclerc", sekä toisaalta kirjakauppias Corbet ja Association du Dauphiné ym. ja jossa on kyse siitä, että Échirolles myy kirjoja yli 5 prosenttia kustantajan tai maahantuojan vahvistamaa hintaa halvemmalla.

Kansallinen lainsäädäntö

- 3 Kirjojen hinnoista 10.8.1981 annetun lain nro 81-766 (loi n° 81-766, du 10 août 1981, relative au prix du livre; Ranskan virallinen lehti JORF 11.8.1981; jäljempänä 10.8.1981 annettu laki) 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Jokaisen kirjoja kustantavan tai maahan tuovan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on vahvistettava kustantamilleen tai maahan tuomilleen kirjoille vähittäismyyntihinta.

Tämä hinta on julkistettava. Asetuksella säädetään, miten hinta on ilmoitettava kirjassa, ja määritetään kustantajan tai maahantuojan velvoitteet kirjan yksilöintimerkintöjen ja tässä laissa säädettyjen määräaikojen laskemisen osalta.

Vähittäiskauppiaan on tarjottava ilmainen mahdollisuus tilata kirjasta kappale. Vähittäiskauppias voi tässä ja vain tässä tapauksessa lisätä noudattamaansa tosiasialliseen vähittäismyyntihintaan kulut tai palkkiot sellaisista poikkeuksellisista lisäsuorituksista, joita ostaja on nimenomaisesti vaatinut ja joista aiheutuvista kustannuksista on etukäteen sovittu.

Vähittäiskauppiaiden on noudatettava sellaista tosiasiallista vähittäismyyntihintaa, joka on suuruudeltaan 95—100 prosenttia kustantajan tai maahantuojan vahvistamasta hinnasta.

Mikäli kyse on Ranskassa kustannetun kirjan maahantuonnista, maahantuojan vahvistaman vähittäismyyntihinnan on oltava vähintään samansuuruinen kuin kustantajan vahvistama hinta.

(13.5.1985 annetun lain nro 85-500 1 §) Edellisen momentin säännöksiä ei sovelleta toisesta Euroopan talousyhteisön jäsenvaltiosta tuotuihin kirjoihin muutoin kuin silloin, kun objektiivisesti todettavien seikkojen ja erityisesti sen perusteella, että näitä kirjoja ei tosiasiallisesti pidetä kaupan kyseisessä toisessa jäsenvaltiossa, voidaan todeta, että menettelyn tarkoituksena on ollut estää tämän pykälän 4 momentin soveltaminen vähittäismyyntiin.”

Kansallisessa tuomioistuimessa esillä oleva pääasia

- 4 Tribunal de commerce de Grenoble 12.12.1997 antamassa tuomiossa Échirolles velvoitettiin maksamaan pääasian vastaajille vahingonkorvauksena erisuuruisia summia sen vuoksi, että yhtiö oli asettanut myyntiin kirjoja yli viisi prosenttia alle kustantajan tai maahantuojan vahvistaman hinnan 10.8.1981 annetun lain 1 §:n 4 momentin vastaisesti.
- 5 Cour d'appel de Grenobleen kyseisen tuomion johdosta tehdyssä valituksessa Échirolles vaati, että yhteisöjen tuomioistuimelle esitetään ennakkoratkaisukysymys sen ratkaisemiseksi, onko Ranskan lainsäädäntö sopusoinnussa perustamissopimuksen 3 artiklan g alakohdassa sekä 5 ja 7 a artiklassa olevien, ”kaikki unionin valtiot käsittäviä sisämarkkinoita” koskevien määräysten kanssa.
- 6 Pääasian vastaajat väittivät, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan 10.8.1981 annettu laki on EY:n perustamissopimuksen 30, 34 ja 36 artiklan (joista on muutettuina tullut EY 28, EY 29 ja EY 30 artikla) mukainen ja että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että koska kirjoja koskevaa yhteistä kilpailupolitiikkaa ei ole luotu, jäsenvaltioiden velvoitteet, jotka johtuvat EY:n perustamissopimuksen 3, 5 ja 85 artiklasta (josta viimeksi mainitusta on tullut EY 81 artikla), eivät ole riittävän tarkkoja estämään näitä antamasta lainsäädäntöä kirjojen hintojen vahvistamisesta.
- 7 Ennakkoratkaisupyyntönsä todetaan, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kirjojen hinnoittelusta on yhteisön oikeudessa määrätty seuraamuksia joko perustamissopimuksen 85 artiklan vastaisena, mikäli hinnoittelu on alalla toimivien elinkeinonharjoittajien yhteistoiminnan seurauksena (yhdistetyt asiat 43/82 ja 63/82, VBVB ja VBBB v. komissio, tuomio 17.1.1984, Kok. 1984, s. 19) tai sitten perustamissopimuksen 30 ja 36 artiklan vastaisena, mikäli se haittaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa. Kansallinen tuomioistuin huomauttaa myös, että Ranskan lainsäädäntöön on jo tehty useita muutoksia yhteisöjen tuomioistuimen useisiin ennakkoratkaisupyyntöihin antamien ratkaisujen vuoksi (eräät niistä ovat johtaneet 10.1.1990 annetun asetuksen nro 90-73 hyväksymiseen sekä samalta päivältä olevan yleiskirjeen lähettämiseen) ja että

siitä, että komissio ei enää ryhtynyt toimenpiteisiin, voidaan päätellä, että kyseinen lainsäädäntö ei enää ollut tavaroiden vapaata liikkuvuutta koskevien yhteisön sääntöjen vastainen.

- 8 Kansallinen tuomioistuin toteaa lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut asiassa 229/83, Leclerc ja Thouars Distribution, 10.1.1985 antamassaan tuomiossa (Kok. 1985, s. 1), että EY:n perustamissopimuksen 5 artiklan toisessa kohdassa sekä 3 artiklan f alakohdassa (josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan g alakohta, josta taas on muutettuna tullut EY 3 artiklan g alakohta) ja 85 artiklassa ei yhteisön oikeuden senhetkisessä tilassa kielletä jäsenvaltioita antamasta lainsäädäntöä, jonka mukaan kirjan kustantajan tai maahantuojan on vahvistettava kirjan vähittäismyyntihinta, joka koskee kaikkia vähittäiskauppiaita. Se huomauttaa, että kyseisen tuomion 20 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin viittaa siihen, ettei yhteisöllä ole sellaista kilpailupolitiikkaa, joka koskisi puhtaasti kansallisia kirja-alan järjestelmiä tai menettelytapoja ja jota jäsenvaltiot olisivat velvollisia noudattamaan sen vuoksi, että niillä on velvollisuus pidättäytyä kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan perustamissopimuksen tavoitteiden toteutumisen. Kansallinen tuomioistuin korostaa yhteisöjen tuomioistuimen viittauksen tuomion antamishetkellä vallinneeseen yhteisön oikeuden tilaan.
- 9 Échirollesin ehdottamaan ennakkoratkaisukysymykseen viitaten kansallinen tuomioistuin toteaa, että kun yhteisöjen tuomioistuin antoi ratkaisunsa siitä, onko Ranskan lainsäädäntö sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, perustamissopimuksen 3 artiklan c alakohdassa ei mainittu sisämarkkinoita eikä perustamissopimuksen 7 a artiklaa ollut olemassa. Se katsoo, että mahdollisen ennakkoratkaisukysymyksen merkityksellisyyden selvittämiseksi on tutkittava, tarkoitetaanko käsitteellä sisämarkkinat rajatusti vain markkinoita, joilla tavarat liikkuvat vapaasti jäsenvaltiosta toiseen, vai onko kyse yhtenäismarkkinoista, jonka toimintaa koskevat säännöt velvoittavat niin jäsenvaltioita kuin yksityisiä oikeussubjekteja.
- 10 Muutoksenhakutuomioistuin päättää siitä, että tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaate sisältyi EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c alakohtaan ennen sisämarkkinoiden käsitteen käyttöönottoa, ettei sisämarkkinoita voida rinnastaa alueeseen, jolla tavarat liikkuvat vapaasti, sillä rinnastus supistaisi yhteisön lainsäätäjän tahtoa. Sisämarkkinoita pidettiin jo asiassa 15/81, Schul, 5.5.1982

annetun tuomion (Kok. 1982, s. 1409; Kok. Ep. VI, s. 389) 33 kohdassa kansallisten markkinoiden sulautumisena yhtenäismarkkinoiksi, minkä johdosta valtiolla ei enää ole valtaa muodostaa alueelleen tietyn tuotteen osalta kilpailulta suljettua vyöhykettä velvoittamalla valmistajat (kustantajat) vahvistamaan hinta, josta jälleenmyyjät (kirjakauppiaat) eivät voi merkittävästi poiketa, kun otetaan huomioon ostajan asema markkinoilla.

- 11 Muutoksenhakutuomioistuin katsoo niin ikään, että edellä mainitussa asiassa Leclerc ja Thouars Distribution annetun tuomion 20 kohdassa oleva toteamus on menettänyt merkityksensä sen vuoksi, että ”sisämarkkinoista” — toisin kuin EY:n perustamissopimuksen 2 artiklassa (josta on muutettuna tullut EY 2 artikla) tarkoitetuista yhteismarkkinoista — on perustamissopimuksen 3 artiklan c ja g alakohdan nojalla tullut positiivisoikeudellinen käsite.

- 12 Kyseinen tuomioistuin toteaa lisäksi, että ”sisämarkkinat” näyttävät olevan jo Euroopan unionista tehdyn sopimuksen B artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa (josta on muutettuna tullut EU 2 artiklan ensimmäinen luetelmakohta) tarkoitettua ”taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden” tavoitetta varten käyttöön otettu väline, ja viittaa samalla ”vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen noudattamiseen” (joka on ilmaistu perustamissopimuksen 3 a ja 102 a artiklassa ja pyritty toteuttamaan perustamissopimuksen 103 artiklan 3 ja 4 kohdalla) sekä katsoo, että kyseisissä määräyksissä selvästi asetetaan jäsenvaltioille selkeitä ja ehdottomia, luonteeltaan positiivisoikeudellisia velvoitteita.

- 13 Tämän jälkeen muutoksenhakutuomioistuin toteaa, että vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatteen säätelämät yhtenäiset sisämarkkinat eivät selvästikään tunne kirjaa koskevaa poikkeusta, kuten edellä mainitun asiassa Leclerc ja Thouars Distribution annetun tuomion 30 kohdasta seuraa. Kyseinen tuomioistuin huomauttaa myös, että rajojen yli sovellettavista kirjojen kiinteistä hinnoista Euroopan kielialueilla 22 päivänä syyskuuta 1997 tehdyssä neuvoston päätöksessä 97/C 305/02 (EYVL C 305, s. 2), jossa tunnustetaan ”kirjojen kaksinainen tehtävä — — samanaikaisesti kulttuuriarvojen välittäjä ja kauppatavara”, otetaan huomioon ”128 artiklan 4 kohdan ottaminen perustamissopimukseen”, jossa annetaan kulttuurin käsitteestä erityisesti taiteelliseen ja kirjalliseen luovaan toimintaan suuntautuva määritelmä. Kansallisen tuomioistuimen mukaan Ranskan lainsäädäntö, joka koskee kirjojen hintoja, on

yleinen ja koskee myös teknisiä kirjoja nostaen näin niiden yritysten toimintakustannuksia, joissa kirjatieto on tarpeellista ja tärkeää ja jotka ovat vailla oikeutta kilpailuun (lakimiehet, lääkärit, arkkitehdit). Komissiota pyydettiin ottamaan huomioon tällaiset tekijät sitä varten, että ”kirjan kulttuurillisia ja taloudellisia puolia on arvioitava tasapainoisesti”.

- 14 Koska Cour d'appel de Grenoble ei kuitenkaan voinut odottaa yhteisön oikeuden myöhempää muuttamista kirjojen hinnan osalta ja koska Échirolles oli ilmoittanut, että sisämarkkinoiden luominen saattaisi saada yhteisöjen tuomioistuimen muuttamaan aiempia päätöksiään, jotka on annettu ”yhteisön oikeuden senhetkiseen tilaan” viitaten, kyseinen tuomioistuin lykkäsi asian käsittelyä ja esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko Ranskan lainsäädäntö, jossa kustantajat velvoitetaan asettamaan kirja-kauppiaille kaikkensisältöisten kirjojen jälleenmyyntihinta, joka koskee niin kuluttajia kuin elinkeinotoimintaansa varten kirjoja hankkivia, yhteensopiva 1.1.1993 perustettujen sisämarkkinoiden ja erityisesti Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen, sellaisena kuin se on muutettuna Euroopan yhtenäisasiakirjalla ja Euroopan unionista tehdyllä sopimuksella, 3 artiklan c ja g alakohdan, 3 a artiklan, 5 artiklan, 7 a artiklan toisen kohdan sekä 102 a artiklan ja 103 artiklan 3 ja 4 kohdan kanssa?”

Ennakkoratkaisukysymys

- 15 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on perustamissopimuksen 177 artiklaan perustuvassa ennakkoratkaisumenettelyssä toimivalta käsitellä ainoastaan yhteisön oikeuden tulkintaa ja pätevyyttä koskevia kysymyksiä, jolloin kansallisen oikeuden säännösten arviointi jää kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi ennakkoratkaisun pohjalta (ks. mm. yhdistetyt asiat C-37/96 ja C-38/96, Sodiprem ym., tuomio 30.4.1998, Kok. 1998, s. I-2039, 22 kohta).

- 16 Tämän vuoksi ennakkoratkaisukysymys on ymmärrettävä niin, että kansallinen tuomioistuin kysyy, ovatko perustamissopimuksen 3 artiklan c ja g alakohta, 3 a artikla, 5 artikla ja 7 a artiklan toinen kohta sekä 102 a ja 103 artikla esteenä sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltamiselle, jonka mukaan kustantajien on vahvistettava kirjakauppiaita varten kirjan kiinteä jälleenmyyntihinta.
- 17 Échirolles väittää ensinnäkin, että 10.8.1981 annettu laki, jolla luotiin kilpailusta vapaa vyöhyke, on ristiriidassa markkinoiden käsitteen kanssa, jolla tarkoitetaan kysynnän ja tarjonnan kohtaamista. Vaikka sellaisen lain antaminen, jolla luodaan kirjojen määrähintajärjestelmä, vastaakin Ranskan lainsäätäjän tahtoa suojata kirjaa taideteoksena ja kirjallisena teoksena, tällaista lakia annettaessa ei yhtiön mukaan kuitenkaan otettu huomioon, että koska laki on soveltamisalaltaan yleinen, sitä sovellettaisiin myös teknisiin kirjoihin, jotka eivät tarvitse tällaista suojaa.
- 18 Échirolles huomauttaa myös, että kulttuuriarvojen välittäjänä pidetyn kirjan ja talouden välillä on sidos, mikä muun muassa ilmenee 10.8.1981 annetun lain aikaansaamasta kirjojen hintojen ja kirjallisia teoksia kustantavien yhtiöiden osakkeiden arvon noususta.
- 19 Toiseksi Échirolles viittaa siihen, että kun yhteisöjen tuomioistuin katsoi Ranskan kirjojen määrähintajärjestelmää koskevissa tuomioissaan periaatteen, jonka mukaan kustantaja määrää hinnan, olevan sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, se teki näin viitaten nimenomaisesti yhteisön oikeuden senhetkiseen tilaan (em. asiassa Leclerc ja Thouars Distribution annettu tuomio), mikä tapahtui ennen sisämarkkinoiden luomista 1.1.1993. Sisämarkkinoita koskevien määräysten hyväksyminen voi merkitä sitä, että kyseinen järjestelmä on ristiriidassa asianomaisten EY:n perustamissopimuksen määräysten kanssa.
- 20 Kolmanneksi Échirolles katsoo — kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuinkin —, ettei sisämarkkinoita voida rinnastaa alueeseen, jolla tavarat liikkuvat vapaasti, vääristämättä lainsäätäjän tahtoa ja että tällaiset kansallisten

markkinoiden sulautumisen seurauksena syntyneet markkinat (em. asiassa Schul annettu tuomio) on määritettävä yhtenäismarkkinoiksi eli alueeksi, jolla kilpailu on vapaata ja jonka toimintaa koskevat säännöt koskevat niin valtioita kuin yksityisiäkin. Yhtiö toteaa lisäksi perustamissopimuksen 3 artiklan c ja g alakohtaan sekä 3 a, 5 ja 102 a artiklaan viitaten, jotka perustamissopimuksen 103 artiklan 3 ja 4 kohdalla pyritään toteuttamaan, että sisämarkkinoita on pidettävä positiivisoikeudellisena käsitteenä.

- 21 Lopuksi Échirolles korostaa, että Ranskan lainsäädäntö ei ole perustamissopimuksen 30 artiklan mukainen, koska sitä sovelletaan silloin kun kirja ostetaan Ranskasta johonkin toiseen jäsenvaltioon lähetettäväksi, jolloin tämän jäsenvaltion kansalaisen on maksettava ranskalaisen kustantajan vahvistama hinta, mikä on tavaroiden vapaan liikkuvuuden vastaista. Yhtiön mielestä näin tapahtuu siinäkin tapauksessa, että este on vain potentiaalinen (yhdistetyt asiat C-321/94—C-324/94, Pistre ym., tuomio 7.5.1997, Kok. 1997, s. I-2343).

- 22 Jotta kansallisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen voitaisiin vastata, on ensin todettava — kuten yhteisöjen tuomioistuin on jo tehnyt asiassa C-341/95, Bettati, 14.7.1998 antamassaan tuomiossa (Kok. 1998, s. I-4355, 75 kohta) —, että perustamissopimuksen 3 artiklassa määritetään ne alat ja tavoitteet, joita yhteisön toiminta koskee, ja että artiklassa määrätään siten yhteismarkkinoita koskevat yleiset periaatteet, joita sovelletaan yhdessä perustamissopimuksen niiden lukujen kanssa, joilla nämä periaatteet on tarkoitus panna täytäntöön.

- 23 Euroopan yhtenäisasiakirjalla perustamissopimukseen lisättiin 8 a artikla (josta on tullut EY:n perustamissopimuksen 7 a artikla, josta taas on muutettuna tullut EY 14 artikla), jossa määritellään sisämarkkinat ja säädetään toimenpiteistä niiden luomiseksi. Sisämarkkinat ovat siten nykyisin yksi yhteisön tavoitteista [perustamissopimuksen 3 artiklan c alakohta].

- 24 Kuten komissio on aivan oikein huomauttanut, näissä määräyksissä määritellään niin ikään yleiset tavoitteet, ja ne on luettava yhdessä perustamissopimuksen näiden tavoitteiden täytäntöönpanemiseksi annettujen määräysten kanssa. Koska

perustamissopimuksen 30, 36 ja 85 artiklaa ei ole muutettu, yhteisöjen tuomioistuimen niille edellä mainitussa asiassa Leclerc ja Thouars Distribution yhdessä perustamissopimuksen 5 artiklan kanssa antamaa tulkintaa ei ole syytä asettaa kyseenalaiseksi.

- 25 Perustamissopimuksen 3 a, 102 a ja 103 artikla, jotka koskevat talouspolitiikkaa, jota on hoidettava vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatetta noudattaen (3 a ja 102 a artikla), puolestaan ovat määräyksiä, joissa ei aseteta jäsenvaltioille selviä ja ehdottomia velvoitteita, joihin yksityiset oikeussubjektit voisivat vedota kansallisissa tuomioistuimissa. Kyse on nimittäin yleisestä periaatteesta, jonka soveltaminen edellyttää lainsäätäjän tai kansallisten hallintoviranomaisten toimivaltaan kuuluvia monimutkaisia taloudellisia arviointoja.
- 26 Ennakkoratkaisukysymykseen on siten vastattava, että perustamissopimuksen 3 artiklan c ja g alakohdan, 3 a artiklan, 5 artiklan ja 7 a artiklan toisen kohdan sekä 102 a ja 103 artiklan vastaista ei ole sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltaminen, jonka mukaan kustantajien on vahvistettava kirjakauppiaita varten kirjan kiinteä jälleenmyyntihinta.

Oikeudenkäyntikulut

- 27 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Ranskan, Kreikan, Itävallan ja Norjan hallituksille ja komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut Cour d'appel de Grenoblen 13.1.1999 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan c ja g alakohdan (joista on muutettuina tullut EY 3 artiklan c ja g alakohta), EY:n perustamissopimuksen 3 a ja 5 artiklan (joista on tullut EY 4 ja EY 10 artikla) ja EY:n perustamissopimuksen 7 a artiklan toisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 14 artiklan toinen kohta) sekä EY:n perustamissopimuksen 102 a ja 103 artiklan (joista on tullut EY 98 ja EY 99 artikla) vastaista ei ole sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltaminen, jonka mukaan kustantajien on vahvistettava kirjakauppiaita var-
ten kirjan kiinteä jälleenmyyntihinta.

Moitinho de Almeida

Schintgen

Gulmann

Puissochet

Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 3 päivänä lokakuuta 2000.

R. Grass

J. C. Moitinho de Almeida

kirjaaja

kuudennen jaoston puheenjohtaja